

N:o 132.

AF Herr **S. Wieselgren**, om ändring af 30 § Regeringsformen.

Inom kyrkorätten har ansetts, att vid besättande af presterliga tjänster det bästa resultatet skulle vara att förvänta af sådan samverkan mellan församling och kyrkostyrelse, att *hela* tillsättningsmakten icke komme att uteslutande egas af någondera parten. Man har därför förordat en sådan fördelning af nämnde makt, att antingen rätt att kalla tilldelats församlingen, och rätt att efter pröfning utnämna någon af de kallade kyrkostyrelsen; eller medgifvit denna senare rätt att för församlingen föreslå lämplige män, och församlingen deremot rätt att välja en af de sålunda föreslagne.

Att initiativ i saken tillhört församlingen, synes hafva varit det äldsta bruket. Såsom biskopen öfver Skara stift vid sistlidna års kyrkomöte erinrade, säger Luther i de Schmalkaldiska artiklarna: »fördenskull, hvarest en rätt församling är, der eger man nödvändigt rätt att välja och ordnara prester — — — sådant betygar ock församlingens allmänna bruk; ty fordom valdes herdar och biskopar af folket; sedan kom biskopen i samma församling eller en annan, som närmast var, och stadfäste honom, som blef utvald, med händers påläggande, och annat hafver prestvigningen icke varit;» i hvilket yttrande sagde biskop förklarar vara uttalad den viktiga grundsatsen, »att församlingen skall ega initiativ i denna fråga.» Förhållandet var ock sådant hos oss under medeltiden och så långt in i den nya, att ännu 1686 års kyrkolag i 19 kap. 7 § tillerkänner församling rätt att vid inträffad ledighet »inom sex månaders förlopp *välja* en annan kyrkoherde;» och blott derest församlingen försummade detta, egde biskopen att med sina kapitelmän af »de äldste lärdeste och bäst för-

tjente skolebetjente, krigsprester och kapellaner i stiftet», som väntade efter laglig kallelse till bättre lägenhet, föreslå en eller två, dem de skulle skicka att profpredika »och inhemta församlingens samtycke och ordentliga kallelse.» Att likväl redan vid denna tid ofvan anmärkta kyrkorättsliga teorier tillvunnit sig något utrymme inom svenska kyrkolagstiftningen, visas otvetydigt af det i samna § 7 förekommande stadgandet, att, der församlingen, vid sitt inom laga tid hållna val, utsett någon som icke vore »dess värdigare», och biskopen funne, att i stiftet andra voro, »som de intet kände», hvilka för sin lärdom m. m. borde befordras före den af församlingen åstundade; då, heter det, »böra de i det som skäligt är och deras bästa länder låta rätta sig och åtnöjas med biskopens och konsistorii förordning.» Stadgandets vädjande form häntyder emellertid på ett medvetet öfverskridande af en församlingens i grunden erkända rätt.

Det torde icke vara erforderligt att här uppvisa den utveckling, förhållandet mellan kyrkostyrelsens och församlingens rättigheter i detta stycke under tiden efter 1686 undergått. Jag påpekar blott, att de konsistoriella gällan sedan snart 150 år varit beröfvade ej blott rätten till initiativ, utan ock fått sin forna valrätt så inskränkt, att dem väl tillåtit välja en af de tre af domkapitlet föreslagne, men icke att, i fall af fog, undanbedja sig dem alla tre.

Då likväl saknaden af sistberörda rätt icke sällan, på grund af de föreslagnes beskaffenhet, medfört svåra olägenheter för församlingarne, har inträffat, att man funnit nu gällande bestämmelser i fråga om val af prest särdeles otillfredsställande. En höjd folkbildning, en ökad vana vid kommunalsjelfstyrelse hafva jemväl kommit församlingens medlemmar att känna sig vuxne handhafvandet af något vidgade rättigheter; ett allt mera vaknande religiöst intresse har äfvenledes manat dem att återförvärfva åtminstone någon del af sin urgamla rätt. Kongl. Maj:t, riksdag och kyrkomöte hafva också hvar för sig funnit tiden vara inne att så mycket öka församlingarnes inflytande vid prestval, att deras ifrågavarande önskningsmål åtminstone i någon mån blefve tillgodosedt; och har vägen härför funnits vara att genom meddelande af viss kallelserätt åter sätta församlingarne i besittning af ett initiativ, hvilket frigjorde dem från fullkomligt beroende af domkapitlens förslag.

Men, såsom bekant, har för genomförandet af åtgärder i detta syfte hinder syntts möta i lydelsen af 30 § Regeringsformen. Å ena sidan har man ansett tvifvelaktigt, huruvida med dess stadgande, att de konsistoriella gällan skola vara vid deras valrätt bibehållna, låte förena sig be-

stämmelser af det slag, att samma gäll, derest de begagnade en medgifven kallelserätt, skulle för tillfället blifva sin valrätt förlustiga; å andra sidan har man funnit betänkligt att utan sistberörda vilkor medgifva kallelserätt åt sagda gäll. Då emellertid samma inkast, samma betänkligheter synas mig kunna uppstå vid hvarje nytt försök till frågans lösning, och denna icke torde böra allt fortfarande utsättas för faran att stranda på ett från kanske båda synpunkterna berättigadt motstånd, har jag ansett mig böra föreslå sådan ändring af ofvannämde grundlagsparagraf, att hvarken dess lydelse eller mening behöfva beröras af de stadganden, om hvilka båda åskådningssättens målsmän i ofvan omförmälda syfte kunna komma att förena sig.

För mig har detta ändamål synts vara vunnet, derest paragrafen erhöle denna lydelse:

Konungen — — — pastorater. De så kallade konsistoriella gäll vare vid deras valrätt bibehållna *i de fall, der vid valet ifrågakomma endast å lagligen upprättadt förslag uppförde prestmän.*

Skulle emellertid denna lydelse befinnas otillfredsställande, anhåller jag vördsamt, att Konstitutions-Utskottet måtte affatta förslaget så, som Utskottet finner för ändamålet lämpligast.

Stockholm den 25 April 1879.

Sigfrid Wieselgren.
